

GÜNEŞİN PATENTİNİ ALABİLİR MİSİNİZ? Türk Tabipleri Birliği ve sağlık hakkı mücadelesi

Ali Çerkezoğlu

“

Sağlık hakkı, günümüz dünyasında ve ülkemizde önemli bir mücadele başlığı ve içinde bulunduğumuz kapitalist sistemde turnusol işlevi görüyor. Gölgesini sata-
madığı ağacı kesmeyi meşru gören anlayışın hastaları müşteri, hekimleri de sağlık
fabrikalarının işçileri olarak görmesi ise hiç kimseyi şaşırtmıyor.

”

Şöyle bir hayal kuralım... Ülkemizi de sarsan COVID-19 pandemisinin en sarsıcı günle-

Dr., TTB Merkez Delegesi

rinde... Sağlık Bakanlığının vaka-hasta ayrımı gibi bilim dışı tanımlamalarla gerçeği gizlemeye çalıştığı, hekimlerin tükenme, sağlık kurumlarının tıkanma aşamasına geldiği, yüz milyonlarca

insanı yeni işsizler ve yoksullar ordusuna katan bir salgında, yani herkesin dört gözle “aşı” beklediği bir anda... COVID-19 aşısının milyar dolarlık borsa hisselerinin tavan yapacağı bek-

lentisiyle çalışanlarına gece gündüz fazla mesai yaptıran büyük ilaç tekellerinde değil de bir doktorun kişisel laboratuvarında keşfedildiğini düşünelim...

Bu mucidin yüz milyonlarca insanın hastalığa yakalanmasını, milyonlarcasının ölmesini engelleyecek bu aşığı insanlığa adadığını, süreci geciktirecek ve üretimi kısıtlayacak patent dahil hiçbir sınırlamaya izin vermediğini, her ülkede minimum maliyetle üretilip en hızlı biçimde ücretsiz olarak bütün insanlara uygulanması dışında bir beklentisi olmadığını açıkladığını hayal edelim... Milyar dolarlık teklifleri, gece gündüz medyanın elli tonunda şişirilecek egonun vereceği hazzı, yaşadığımız dünyanın şöhret ve paradan oluşan cazibesini dışlamak ne kadar zor ve uzak geliyor değil mi hepimize? Kifayetsiz muhteris ülke liderlerinin günlük propaganda malzemesi olarak "aşı" geliştirilmesi ya da pazarlanması süreçlerine müdahil olmaya çabaladığı bir dönemde, bu hayali bilim insanının bile vatan haini, bölücü ya da Marksist olarak tecrit edilmesi hiç

kimseyi şaşırtmazdı. TTB'nin, pandemide salgınla ilgili gerçekleri sorgulamasının bile bu gibi kavramlarla tanımlanmasına yol açması gibi.

Oysa insanlık bunu yaşadı... Çok değil bugünden sadece 65 yıl önce o güne kadar milyonlarca çocuğun sakat kalmasına yol açan ve çaresiz hastalıklar arasında sayılan çocuk felcinin aşısını keşfeden Dr. Jonas Edward SALK¹, yukarıda yazdığımız "hayal"deki tutumu gösterdi. O dönem, henüz bu düzeyde vahşileştirilmemiş olan sağlık piyasasına kendi tarzıyla meydan okudu. Milyar dolarlık patenti almayı aşının piyasada satılabilir bir "mala" dönüştürülmesini engelledi. Aşının patenti kimin olacak diye soran gazeteciye "bilmem halkın olur işte..." diyerek ve devamında "güneşin patentini alabilir misiniz?" diye zamanı aşan bir soruyla tutumunu perçinlemeyi başardı. Polio aşısında "patentin" yaratacağı fiyat artışı, bulunma zorluğu, en yoksul ve en dezavantajlı kesimlerin ulaşamama olasılığı gibi bütün engelleri en baştan yıkan bir tutum takınarak ve bütün ülkelerde kamu eliyle ücretsiz uygulanmasına olanak sağlayarak sağlık hakkının ne demek olduğunu herkese gösterdi. Dr. Salk'a insanlık adına bir kez daha teşekkür ediyoruz. Sağlık hakkını münazara konusu olmaktan çıkarıp, son derece sade bir biçimde, sağlığın hiçbir sınırlamaya tabi tutulamayacak bir hak olduğu gerçeğini herkese gösterdiği için de ayrıca minnettarız.

Ülkemizi yönetenlerde yaygın olan ve beraberinde meslektaşlarımız arasında da yer yer rastladığımız ırk, dil, din, mezhep ayrımcılığını marifet sananlar için de bir dip not olarak kayda geçirelim: Dr. Jones Edward SALK Rusya'dan Amerika'ya göç etmek zorunda kalan yahudi kökenli bir ailede doğmuş ve bu sözde "fırsatlar" ülkesinde piyasanın sunduğu fırsatı insanlık adına reddetmiştir.

Peki, "Sağlık Hakkı"nın hekimlerin ya da sağlık yöneticilerinin bireysel vicdani ve etik tutumu üzerinden kazanılması mümkün müdür? Ne yazık ki değil. Ne kişisel kahramanlık-şovalyelik çağında yaşıyoruz ne de toplumda sağlık dahil insanı insan yapan en temel haklar konusunda güçlü bir talep ve hak bilinci var. Sağlık hakkı, günümüz dünyasında ve ülkemizde önemli bir mücadele başlığı ve içinde bu-

“

Dünyanın değiştiği, her şeyin ve herkesin piyasada bir fiyatı ve parasal bir karşılığı olması gerektiği büyük bir yalan propagandasıyla yaygın bir görüş haline getirildi. Oysa mesele insan yaşamı ise, doğumdan ölüm kadar her an ve aşamada sağlığa bir hak olarak ön koşulsuz erişim dışında bir yaklaşımın ikna edici bir tarafı olmamalı.

”

¹Jonas Edward Salk (28 Ekim 1914 – 23 Haziran 1995), ilk başarılı çocuk felci aşısını geliştiren Yabudi[1][2] kökenli Amerikalı virolog ve tıp araştırmacısıdır. Doğup, büyüdüğü New York'ta bulunan ve New York Şehir Koleji ve New York Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tıp ve biyoloji öğrenimi gördü. Daha sonra, sıradan sağlıkçı doktor olmak yerine, araştırmacı doktor olmayı seçti ve 1939'da New York'taki uygulamalı öğrenim hizmeti veren Mount Sinai Hastanesi'nde staj öğrenimi gördü.[3] İki yıl sonra, Michigan Üniversitesi'nde doktora hocası Thomas Francis Jr.'in öğrenim çatısı altında, viroloji ve virüsle oluşan grip hastalıkları alanında öğrenim görmesini sağlayacak bursu kazandı.[4] https://tr.wikipedia.org/wiki/Jonas_Salk

lunduğumuz kapitalist sistemde turnusol işlevi görüyor. Gölgesini satamadığı ağacı kesmeyi meşru gören anlayışın hastaları müşteri, hekimleri de sağlık fabrikalarının işçileri olarak görmesi ise hiç kimseyi şaşırtmıyor.

TTB AÇISINDAN “SAĞLIK HAKKI” ANAYASAL BİR HAK OLMAKTAN DAHA FAZLASIDIR!

Sağlığın bir “hak” olarak kabulü üzerinden bir paradigma, yaşadığımız CO-VID-19 pandemisine kadar geçmişte kalan bir nostaljinin bugünkü hülyalı yansıması olarak hissediliyordu desek abartılı olmaz. Dünyanın değiştiği, her şeyin ve herkesin piyasada bir fiyatı ve parasal bir karşılığı olması gerektiği büyük bir yalan propagandasıyla yaygın bir görüş haline getirildi. Oysa mesele insan yaşamı ise, doğumdan ölüme kadar her an ve aşamada sağlığa bir hak olarak ön koşulsuz erişim dışında bir yaklaşımın ikna edici bir tarafı olmamalı. Henüz bu hakkın insanın-insanlığın elinden alınabileceğine, piyasanın insan sağlığını koruyabildiğine dair hiçbir makul görüş oluşturulmadı. Bakmayın ultra liberallerin sağlık hizmetini toplumsal maliyet üzerinden tartışırma ve kamuya yük olarak gösterme çabalarına. Finans sermayesinin yatırım alanı arayışında müthiş ve sınırsız bir alan olan sağlık piyasasının ucuz ve nitelikli bir sağlık hizmeti sunabileceği ve sağlıktaki kamusal yatırımların topluma mali bir yük getireceği yalanlardan oluşan bir efsane sadece.

SAĞLIĞA BİR “HAK” OLARAK SAHİP ÇIKMADAN HEKİMLERİN HAKLARI VE TALEPLERİ SAVUNULABİLİR Mİ?

Genel olarak sağlık örgütleri, özelden de TTB üzerinden sağlık gündemini tartışmanın ön koşulu, o örgütün sağlığı bir “hak” olarak tanımlayıp tanımlamadığıdır. Çünkü iktidarlar tarafından “üyeleri olan meslek mensuplarının çıkarlarını savunmak ama daha çok üyelerinin mevcut sistemle uyumunu sağlamakla” görevlendirilen TTB dahil bütün sağlık meslek birliklerinin toplumsal ağırlıkları, sağlığı nasıl tanımladıkları ile doğrudan ilişkilidir. Kuşkusuz kendi yasalarında da tanımlandığı üzere üyelerinin menfaatlerini korumak için özel bir çaba sarf etmeleri gerekir. Meslek örgütleri açısından bunu samimiyetle ve var güçleri ile yapmaları hem görevleri hem de varlıklarına güç

katacak olan üye desteğini alabilmelerinin tek yoludur. Doğal olarak üyelerin çıkarını korumak da ancak söylemi ve eylemi ile toplumsal desteğe ve ahlaki üstünlüğe sahip bir örgütle mümkündür. TTB olarak, üyemiz olsun olmasın bütün hekimlerin haklarını korumak, taleplerini dillendirmek ve “çıkarlarına” sahip çıkmak, aynı zamanda sağlık hizmetinin herkese eşit, ulaşılabilir, nitelikli, parasız olarak anadilinde sunulması gerektiğini savunmakla; dahası sağlık hakkına erişimin ancak demokratik, laik, barış içinde yaşanan bir ülkede mümkün olabileceğine inanmakla mümkündür. Burada tanımlanan ve ikili yönü olan süreçte önceliğin ne olacağı basit bir nüans olarak her şeyi belirler. Daha doğrusu üyelerin bireysel hatta yer yer anlık çıkarları ile çeliştiğinde, sağlık hakkının yukarıda tanımlanan niteliklerinin öncelik taşıyıp taşımayacağı belirleyicidir.

Bir diğer temel sorun, sağlık hizmetinin teknik kısmının sunulmasının bir hak olduğu kabul edilse de, sağlığın sosyal belirleyicilerinin yok sayılabilmesidir. Yoksulluğun, yoksunluğun, barınma, beslenme, ısınma, temiz bir hava içeren çevreye ve doğaya sahip olma, temiz içme suyu ve kanalizasyon alt yapısı olan evlerde yaşama hakkının sağlıkla ilişkisinin göz ardı edilmesi ve bütün bunların hekimlerin sorunu değilmiş gibi düşünülmesidir. Bundan daha da vahim olanı ise bu başlıklardaki yıkımın sanki hayatın-piyasanın doğal süreci, yaşamın fıtratı, değiştirilemez kaderi olarak görülebiliyor olmasıdır.

Bizim gibi bağımlı hale getirilmiş ülkelerde sermaye açısından taşıdığı potansiyeli ile son derece önemli olan sağlık “sektör”ünü sekteye uğratabilecek olan “sağlık hakkı” mücadelesi uzun zamandır iktidarlardan talep edilerek kazanılabilecek bir mücadele olmaktan çıkmış durumda. Özcesi, hekimlerin ve toplumun sağlık hakkı mücadelesi bugünün dünyasının kıstlılıklarını da gören bir anti emperyalist tutum ve bağımsız bir ülke talebi ile iç içe geçen bir mücadele ile kazanılabilir...

Türk Tabipleri Birliği ve İstanbul Tabip Odası bu onurlu mücadelede “GÜ-NEŞ'in patentini alamazsınız!” diyenlerin ülkemizdeki temsilcileridir.